

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

■ cărți

Bickel, Schlojme - Gaëlle Fisher (ed.) - Francisca Solomon (ed.): *Rumänien. Geschichte, Literaturkritik, Erinnerungen*. V&R unipress, Vienna University Press, 2025, 457 p.

În 37 de scurte capitole, volumul oferă o prezentare generală a vieții și culturii evreiești din România, de la sfârșitul secolului al XIX-lea până în primii ani de după cel de-al Doilea Război Mondial. Lucrarea semnată de Schlojme Bickel și editată de cele două coordonatoare se concentrează asupra activității culturale în limba idiș din anii 1920 și 1930, în nou-formata Românie Mare. În centrul cărții se află 47 de portrete biografice ale unor personalități importante ale acestei epoci. Volumul abordează, de asemenea, locuri și momente-cheie din istoria evreilor din România. Nu în ultimul rând, citează și comentează fragmente de proză și poezie, majoritatea traduse pentru prima dată în limba germană. Acest compendiu unic oferă o imagine vie a Europei de Est evreiești și, în special, de limbă idiș, dinaintea Holocaustului.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii [aici](#).

Blasen, Philippe Henri - Bronwyn Cragg: *Antisemiții politici români (1918-1940)*. A.C. Cuza, Alexandru Resmeriță, Elena Bacaloglu, Constantin Zoppa, Titus P. Vîfor. (Prefață de Roland Clark și traduceri de Tímea Ferencz.) Casa Cărții de Știință, 2025, 300 p.

„Ce fel de oameni au fost pilonii antisemitismului românesc în prima jumătate a secolului XX? Prin intermediul celor cinci biografii reunite în acest volum, Philippe Henri Blasen și Bronwyn Cragg ne prezintă viața de zi cu zi a antisemiților politici înainte și după crearea României Mari. Departe de a fi fost o epocă de aur, România locuită de personajele din *Antisemiții politici români* era o țară în care oricine cu suficienți bani, o voce puternică și fără scrupule putea ațâța opinia publică împotriva unor dușmani fictivi. Tragedia constă în faptul că acești dușmani închipuiți au fost asimilați unor oameni în carne și oase care, pentru ura și ambiția unor personaje precum Cuza, Resmeriță, Bacaloglu, Zoppa și Vîfor, aveau să plătească cu viața.” (Roland Clark)

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii [aici](#).

Budabin, Alexandra Cosmina - Jody Metcalfe - Shilpi Pandey (eds.): *Minority Women, Rights and Intersectionality: Agency, Power, and Participation*. Routledge, 2025, 284.
<https://doi.org/10.4324/9781003510161>

Volumul se concentrează asupra femeilor aparținând minorităților prin prisma drepturilor minorităților și a intersecționalității, pentru a investiga concepte-cheie precum discriminarea, inegalitatea, capacitatea de acțiune, participarea, rezistența și solidaritatea, analizând totodată dinamica puterii. Lucrarea întrunește o varietate de studii empirice, bazate pe cercetare pe teren și colectare de date, oferind în același timp o perspectivă globală ce explorează intersecționalitatea și efectele acesteia asupra femeilor minoritare, definite alternativ prin naționalitate, religie, etnocultură, gen, statut migrațional și rasă, în șapte țări, precum și în spații politice digitale și internaționale. Prin prisma minorităților naționale din România, evidențiem studiul *Exclusion(s) of Roma Women from Local Political Representation in Romania*, realizat de Oana Buta.

Studiile pot fi vizualizate integral pe pagina web a editurii [aici](#).

Corca, Andreea: *Activismul clerical ortodox în istoria Gărzii de Fier. Biografia preotului Valeriu Beleuță (1909-1974)*. Casa Cărții de Știință, 2025, 292.

„Volumul Andreei Corca propune o biografie complexă, situată la intersecția istoriei politice, sociale și culturale, având în centru destinul unui preot din zona Făgărașului și al familiei sale. Cartea depășește tiparul monografiei tradiționale, plasând figura lui Valeriu Beleuță într-o rețea densă de relații familiale și comunitare marcate de influența Mișcării Legionare. Analiza atentă a lumilor locale, a instituțiilor urbane și a tensiunilor dintre tradiție și modernitate dezvăluie o perspectivă nuanțată asupra mediilor clericale ortodoxe din perioada interbelică și postbelică.”
(Virgiliu-Leon Țârău)

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii [aici](#).

Krasowska, Helena - Magdalena Pokrzyńska - Olexiy Sukhomlynov: *Testimony to a Vanishing Heritage. The Polish Language in Bukovina*. Berlin: Peter Lang Verlag, 2025. 266 p.

Cartea documentează limba poloneză vorbită de cei mai vârstnici locuitori ai Bucovinei, o regiune geografică și istorică aflată la granița dintre Ucraina și România. Polona vorbită în Bucovina reprezintă un patrimoniu pe cale de dispariție, cu o valoare unică pentru cultura poloneză. Ea constituie un conglomerat de varietăți locale ale limbii poloneze, ale căror vorbitori au sosit în valuri din regiuni îndepărtate într-un teritoriu care nu a aparținut niciodată statului

polonez. Aceste dialecte s-au dezvoltat apoi izolat față de alte versiuni ale limbii polone, fiind în același timp înconjurate de limbi aparținând altor grupuri.

Cartea oferă numeroase exemple de utilizare a limbii polone vorbite. Metoda folosită în studiu – limba ca ghid al lumii trăite – oferă o perspectivă asupra universului locuitorilor Bucovinei, permițând cititorilor să descopere fenomenele lingvistice și procesele socioculturale care stau la baza funcționării cotidiene a comunităților sociale multilingve și multiculturale.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii [aici](#).

Mihai, Florin-Răzvan: Minoaritatea ucraineană din România. Editura I.N.T.S., 2025, 498 p.

„Cartea este o cercetare fundamentală pentru înțelegerea situației minorității ucrainene din România Mare. Folosind numeroase surse arhivistice și o bogată literatură istorică, lucrarea oferă o analiză detaliată asupra istoriei ucrainenilor. Este o lectură relevantă pentru înțelegerea complexității vieții social-politice și culturale din România interbelică, oferind informații esențiale pentru îndepărtarea unor narațiuni istorice de tip mitologic.” (Florin Abraham)

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii [aici](#).

■ reviste, articole

Huszka, Beáta - Lilla Farkas: The Roma's right to housing in Romania: the efficiency of legal versus policy interventions. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe* 2025, 1-24. doi.org/10.1080/25739638.2025.2577360

Studiul examinează drepturile locative ale romilor din România, reluând o dezbatere clasică din literatura sociojuridică privind eficiența instrumentelor de schimbare socială în ameliorarea situației minorităților marginalizate. Autorii situează luptele locative contemporane într-un context istoric și structural mai amplu, marcat de practici statale de excludere: sedentarizarea forțată în perioada socialismului, respectiv transformările post-socialiste, inclusiv privatizarea, reducerea fondului de locuințe publice și reformele neoliberale, toate accentuând segregarea și inegalitățile. Primul studiu de caz evaluează strategiile litigioase ale „jucătorilor repetitivi” în instanțele interne și internaționale, examinând utilitatea diverselor cadre și strategii juridice, impactul acestora și capacitatea lor de a oferi remedii în situații precum pogromuri, evacuări și refuzuri de acordare a locuințelor sociale. Lucrarea susține că aderarea la UE și influența finanțatorilor au consolidat cadrul juridic al discriminării rasiale/etnice, generând doar victorii juridice simbolice pentru clienții romi, care însă au sporit presiunea asupra administrațiilor locale, conducând indirect la elaborarea unor programe de locuire destinate romilor. Al doilea studiu de caz compară aceste proiecte derulate în două localități, evidențiind tensiunile dintre idealurile politicilor publice și nevoile comunităților. Autorii argumentează că paradoxul

desegregării – adică faptul că aplicarea rigidă poate submina accesul la locuire – dezvăluie legitimitatea fragilă a autorităților locale, a căror disponibilitate de a oferi locuințe depinde de menținerea legitimității în ochii electoratului cu sentimente antirome.

Critical Romani Studies: Racialized Slavery in Moldavia and Wallachia: Legacies and Silences. Volume 9, Number 1/2026. <https://crs.ceu.edu/index.php/crs/issue/view/15>

Acest număr tematic face parte din proiectul MEMOROBIA (Memorialisation of Romani enslavement in territories of contemporary Romania), proiect ce urmărește să contribuie la cercetarea istoriei, moștenirilor și memoriei sclaviei prin cadre teoretice critice, antirasiste, feministe și decoloniale, acordând totodată un rol central și onorând specificitățile și cercetarea romă. Astfel, numărul de față al revistei CRS urmărește un dublu obiectiv: să avanseze cercetări noi și să examineze istoriografia existentă privind sclavia din perspective anti-rasiste, critice și feministe. Contributori precum Bogdan Chiriac (istoric) și Maria Dumitru (cercetătoare feminista în științe sociale) oferă analize noi asupra dezbaterilor politice din perioada abolirii sclaviei, respectiv asupra dimensiunilor de gen ale sclaviei. În plus, Adrian Nicolae Furtună (sociolog), Delia Grigore (etnolog), Solver Mjøberg Lauritzen (cercetător în științe sociale), Alexandru Zamfir (filolog), Maria Luiza Medeleanu (cercetătoare în științe culturale), Petre Petcuț (istoric) și Oana Rusu (actriță) interoghează absențele persistente, distorsiunile și tăcerile din arte, educație, istoriografie și memoria publică.

Studiile pot fi vizualizate integral pe pagina web a revistei [aici](#).

■ proiecte, rapoarte de cercetare

„Minorități invizibile. Millet, spoitori turci și davulgi în Dobrogea (România)”, <https://www.millet.ro>

A fost lansată pagina web a proiectului MILLET-RO realizat cu sprijinul Gerda Henkel Stiftung și găzduit de Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale. Echipa proiectului îi are ca membri pe Adriana Cupcea (cercetător ISPMN) și Metin Omer (cercetător Universitatea Ovidius și ISSE).

Demersul de cercetare a fost inițiat în urma unor observații de teren realizate în Dobrogea și în municipiul Călărași, unde este întâlnită o populație musulmană etichetată frecvent din exterior drept „romi musulmani” sau „romi turci”. În urma primelor constatări, a fost evidențiat faptul că acest grup nu este unul omogen, ci este alcătuit din cel puțin trei subgrupuri distincte, care se autoidentifică drept millet, turci spoitori și davulcu (davulgi). Pentru o mai bună înțelegere a acestor comunități și a modului în care este construită și negociată identitatea lor, proiectul a fost structurat în jurul a patru întrebări esențiale: cine sunt persoanele percepute ca „romi musulmani/romi turci”, cum se autoidentifică, cum se intersectează aceste autoidentificări cu

percepțiile externe și care sunt originile și istoriile acestor grupuri.

În acest context, este propusă o analiză aprofundată a proceselor de autoidentificare și heteroidentificare ale comunităților din Dobrogea și Călărași. Totodată, este urmărită contribuția la cunoașterea trecutului acestora prin construirea unei baze de date cu microistorii, realizată pe baza cercetării de teren, care va include cele mai mari șapte comunități urbane compacte de acest tip din România.

„Digital Memorial Knowledge Infrastructure - the Holocaust in Hungary 80 years later”: <https://holokaust80.milev.hu/>

Fiecare a zecea victimă a Holocaustului a fost un evreu maghiar. Naziștii germani și complicii lor maghiari au ucis între 500.000 și 600.000 de evrei și romi maghiari. Numele și poveștile multor victime rămân necunoscute chiar și astăzi. Scopul proiectului este de a marca cea de-a 80-a aniversare a Holocaustului prin dezvăluirea destinelor lor și comemorarea memoriei acestora. Proiectul reprezintă o colaborare între patru instituții: Muzeul și Arhivele Evreiești Maghiare (Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, Budapesta); Institutul pentru Istoria Evreilor Germani (Institut für die Geschichte der deutschen Juden, Hamburg); Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale (Cluj-Napoca) și Comunitatea Evreilor din Komárno (Židovská náboženská obec v Komárne, Komárno).

Platforma pune la dispoziție informații ample și detaliate despre victimele și supraviețuitorii Holocaustului din nordul Transilvaniei, contribuind la păstrarea memoriei și la accesul deschis la resurse istorice.

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.